

ประเด็นปัญหาจากการเปลี่ยนผ่าน สู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัลของประเทศไทย

ปิยะศักดิ์ ชมจันทร์*

ความนำ

กิจการโทรทัศน์เริ่มถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2498 เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำพิธีเปิดสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 สถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (ณัฐวุฒิ, 2554) นับจากวันนั้นกิจการโทรทัศน์ไทยได้มีการพัฒนาระบบการออกอากาศเรื่อยมา อาทิ เริ่มเปลี่ยนการแพร่ภาพโทรทัศน์ในระบบสีในปี 2510 โดยสถานีโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกอากาศในระบบสีเป็นสถานีแรกคือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 หรือการเกิดกิจการโทรทัศน์แบบบอกรับเป็นสมาชิกรายแรกของไทย คือ สถานีโทรทัศน์ ไอบีซี เคเบิลทีวี ในปี 2532 (คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552)

กระทั่งถึงเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 ที่ผ่านมา กิจการโทรทัศน์ของประเทศไทยกำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญขึ้นอีกครั้ง เมื่อแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ (พ.ศ. 2555) แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555-2559) และแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555- 2559) ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งสาระสำคัญประการหนึ่งในแผนแม่บทฯ ดังกล่าวได้กำหนดกรอบของกระบวนการเปลี่ยนผ่านระบบการออกอากาศโทรทัศน์ภาคพื้นดินของไทยจากเดิมที่เป็นระบบอะนาล็อกสู่ระบบดิจิทัล

* ปิยะศักดิ์ ชมจันทร์: อาจารย์ประจำภาควิชาการโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

โทรทัศน์ภาคพื้นดินคือการส่งสัญญาณโทรทัศน์บนคลื่นความถี่วิทยุผ่านไปในอากาศโดยใช้เทคโนโลยีการส่งออกอากาศผ่านระบบสายอากาศไปยังเครื่องรับโทรทัศน์ที่ใช้สายอากาศแบบธรรมดาทั่วไป (วีระศักดิ์, 2553) ในปัจจุบันการส่งสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินของประเทศไทยยังใช้ระบบอะนาล็อก ซึ่งระบบดังกล่าว ได้ถึงขีดจำกัดในการพัฒนาเทคนิคและคุณภาพของความคมชัดของภาพในการส่งสัญญาณ (ธีรยศ, 2551) โดยการแพร่กระจายคลื่นแบบอะนาล็อกมีขีดจำกัดในการส่งสัญญาณต้องใช้ความกว้างของช่องสัญญาณมาก คลื่นสัญญาณถูกรบกวนได้ง่าย สัญญาณภาพมีคุณภาพต่ำซึ่งเมื่อเปลี่ยนไปใช้การส่งสัญญาณโทรทัศน์ระบบดิจิทัลประโยชน์ที่จะได้รับโดยตรงประกอบไปด้วย

- สามารถใช้ช่องสัญญาณความถี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากเดิมระบบอะนาล็อกใช้ช่องสัญญาณ 1 ช่องต่อ 1 รายการ และไม่สามารถใช้ช่องสัญญาณความถี่ที่อยู่ติดกันได้ (เช่น ปัจจุบันออกอากาศโทรทัศน์ในช่อง 5 จำเป็นต้องเว้นช่อง 4 และ 6 ที่อยู่ติดกันไว้ไม่สามารถใช้ งานได้) เนื่องจากปัญหาการรบกวนจากการส่งสัญญาณจากช่องใกล้เคียง แต่ในระบบดิจิทัลสามารถใช้ช่องสัญญาณความถี่ติดกันได้ ทำให้สามารถใช้ช่องสัญญาณที่มีอยู่อย่างจำกัดได้เต็มที่ครบทุกช่องและใน 1 ช่องสัญญาณสามารถออกอากาศ

ได้หลายๆ รายการไปพร้อมๆ กัน ทำให้สามารถออกอากาศช่องรายการได้มากขึ้นกว่าเดิม

- สัญญาณมีคุณภาพที่ดีและไม่มี การรบกวน ระบบอะนาล็อกแบบเดิม นั้นมีการผสมคลื่นแบบต่อเนื่อง สภาพแวดล้อมมีผลกระทบทำให้เกิดการรบกวนและลดทอนสัญญาณลง การรับชมภาพจึงไม่ชัดเจน สัญญาณภาพอาจขาดหายหรือเกิดสโนว์ (Snow) เข้ามารบกวนได้ แต่ระบบดิจิทัลมีการผสมคลื่นแบบเข้ารหัสสัญญาณที่ไม่ต่อเนื่อง และมีระบบควบคุมเพื่อชดเชยสัญญาณได้ด้วยจึงทำให้สัญญาณไม่ถูกรบกวนได้ สัญญาณภาพมีความต่อเนื่อง ภาพที่รับได้มีความคมชัดมาก

- รูปแบบสัญญาณมีมาตรฐานเดียวกัน ระบบอะนาล็อกแบบเดิมมีสัญญาณภาพหลายมาตรฐานคือ PAL, NTSC, SECAM ทำให้การควบคุมคุณภาพ การตัดต่อภาพ และตกแต่งภาพระหว่างมาตรฐานที่แตกต่างกันทำได้ยากและยังทำให้คุณภาพด้อยลงเมื่อผ่านกระบวนการตัดต่อหลายครั้ง แต่ระบบดิจิทัลใช้มาตรฐานการเข้ารหัสภาพแบบเดียว ซึ่งให้คุณสมบัติของภาพที่หลากหลาย มีกระบวนการสร้างภาพที่ซับซ้อนกว่า แต่ให้คุณภาพที่ดีมากกว่าสามารถนำไปใช้งานในสื่อผสมอื่นๆ ที่หลากหลายทำให้การนำไปใช้

งานได้ครอบคลุมทุกวงการสื่อสารเป็นมาตรฐานเดียวกัน

- ขนาดของการมองภาพที่ให้มุมมองภาพที่ดีขึ้น ระบบอะนาล็อกมีขนาดของการมองภาพที่แคบ และภาพมีความละเอียดต่ำการแสดงผลที่จอภาพไม่มีความชัดเจน เมื่อนำไปแสดงผลบนจอโทรทัศน์ที่มีหน้าจอนขนาดใหญ่มากๆ ทำให้ภาพขาดความชัดเจนแต่ระบบดิจิทัลสามารถเลือกการเข้ารหัสภาพได้หลายขนาดให้ความละเอียดสูงทำให้การแสดงผลที่จอภาพมีความคมชัดสูงแบบ High Definition Television (HDTV) มีมุมมองภาพที่กว้างมากขึ้น (Wide Screen) ภาพที่ได้ดูสมจริง และมองเห็นภาพได้กว้างมากขึ้น (คณะเจ้าหน้าที่บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน), 2552)

ซึ่งประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลดังที่กล่าวมาข้างต้น อาจถือได้ว่าเป็นวิวัฒนาการของกิจการโทรทัศน์ครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง เพราะเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอีกหลายเท่าตัว เพราะด้วยขนาดคลื่นความถี่วิทยุที่เท่ากัน โทรทัศน์ระบบอะนาล็อกสามารถส่งช่องรายการได้เพียงช่องเดียว แต่เมื่อใช้เทคโนโลยีระบบดิจิทัลจะสามารถออกอากาศได้มากถึง 8-25 ช่องรายการพร้อมทั้งมีคุณภาพของการออกอากาศที่ดี

กว่าเดิม สามารถให้บริการมัลติมีเดียใหม่ๆ และประชาชนยังได้รับบริการที่มีความหลากหลายจากผลของจำนวนช่องรายการที่เพิ่มมากขึ้นจากเดิมช่องรายการโทรทัศน์ภาคพื้นดินที่มีอยู่ 6 ช่อง อาจเพิ่มขึ้นเป็น 100 ช่อง (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ [กสทช.], 2555)

นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนโทรทัศน์สู่ระบบดิจิทัลยังส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งในแง่ของการลงทุนโครงสร้างระบบดิจิทัล การผลิตอุปกรณ์เครื่องรับ และการพัฒนาอุตสาหกรรม และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น เนื้อหารายการ (Content) บริการรูปแบบใหม่ๆ (Interactive Services) ซึ่งมีการคาดการณ์ว่ามีมูลค่ารวมกันประมาณ 100,000 ล้านบาท (อ้างถึง กสทช.) นายภูษณ ปรีย์มาโนช (2555) ประธานสถาบันนโยบายสังคมและเศรษฐกิจ หรือไอเอสอีพี ประเมินว่าการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการออกอากาศของวิทยุ-โทรทัศน์จากระบบอะนาล็อกเป็นระบบดิจิทัลจะทำให้ธุรกิจเติบโตอย่างก้าวกระโดด จำนวนผู้ใช้บริการโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นจาก 20 ล้านเครื่องในปัจจุบันเป็น 40 ล้านเครื่องในอนาคต งบประมาณจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าตัว รวมถึงจะมีการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาเพิ่มมากขึ้นอย่างไรก็ดีการเปลี่ยนระบบการส่งสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินจากระบบอะนาล็อกเป็นระบบดิจิทัลของประเทศไทย ซึ่งคาดว่าจะสำเร็จสมบูรณ์

ภายใน 4 – 5 ปีข้างหน้าภายใต้การผลักดันของ กสทช. น่าจะนำมาซึ่งประเด็นปัญหาที่น่าสนใจในหลายประเด็นดังนี้

- การเพิ่มขึ้นของบโฆษณาผ่านทางสื่อโทรทัศน์ ซึ่งหลายฝ่ายมั่นใจว่าน่าจะเพิ่มมากขึ้นภายหลังจากการเปลี่ยนระบบการส่งสัญญาณเป็นระบบดิจิทัล โดยการเพิ่มขึ้นของเม็ดเงินนี้น่าจะกระจายไปสู่ช่องรายการต่างๆ มากขึ้น ไม่กระจุกตัวอยู่ที่ช่องรายการเพียง 4-5 ช่องเช่นในปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าสนใจว่าการกระจายของงบประมาณจะเป็นไปอย่างทั่วถึงหรือไม่ ซึ่ง กสทช. คาดว่าน่าจะมีการออกใบอนุญาตการประกอบกิจการโทรทัศน์มากถึง 100 ช่อง ถ้าหากเม็ดเงินโฆษณามีได้กระจายไปสู่ผู้ประกอบการทั้งหมดอย่างทั่วถึง สุดท้ายแล้วช่องรายการเหล่านั้นก็อาจต้องทยอยล้มหายตายจากลงเพราะในการผลิตช่องรายการโทรทัศน์ให้มีความน่าสนใจนั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงมีใช้น้อย
- ตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการกระจายการใช้ประโยชน์ของคลื่นความถี่ให้ภาคประชาชน ชุมชน และสาธารณะนั้น ปัจจุบันยังไม่มีการพูดถึงแหล่งงบประมาณในการสนับสนุนการผลิตรายการหรือช่องรายการ มีเพียงสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเท่านั้นที่มีแหล่งที่มาของเงินทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน

อย่างชัดเจน ซึ่งคลื่นความถี่ที่จัดสรรเพื่อภาคประชาชนและสาธารณะนั้นก็มีข้อห้ามมิให้มีโฆษณาจึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นปัญหาว่าภาคประชาชนจะหางบประมาณจากแหล่งใดมาใช้ในการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

- โทรทัศน์ความคมชัดสูง(HDTV) ซึ่งกำลังเกิดขึ้นพร้อมกับโทรทัศน์ระบบดิจิทัล กสทช. ได้กำหนดเป็นนโยบายให้ช่องโทรทัศน์ความคมชัดสูงถึงร้อยละ 20 ของช่องรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลทั้งหมดเป็นที่น่าสนใจว่าผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยมีความพร้อมในการผลิตรายการในระบบ HDTV ที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งในแง่ของเครื่องมืออุปกรณ์ ความรู้ความเชี่ยวชาญและเงินทุน เพราะหากผู้ผลิตในประเทศยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ ช่องโทรทัศน์ความคมชัดสูงที่จะเกิดขึ้นก็อาจเป็นเพียงอีกหนึ่งช่องทางในการเผยแพร่รายการโทรทัศน์ที่นำเข้ามาจากผู้ผลิตในต่างประเทศเท่านั้น และอาจนำมาซึ่งปัญหาการครอบงำทางวัฒนธรรมจากต่างชาติผ่านรายการโทรทัศน์ที่นำเข้ามา
- จากการที่ กสทช. คาดการณ์ว่าจะมีช่องรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลมากถึง 100 ช่องในอนาคตอันใกล้ ก็เป็นที่น่าสนใจว่าระบบและกลไกในการกำกับดูแลเนื้อหา

ช่องรายการต่างๆ มีความพร้อมและเข้มแข็งเพียงใดเพราะในปัจจุบันปัญหาการกำกับดูแลเนื้อหารายการของวิทยุชุมชนโทรทัศน์ดาวเทียมก็เป็นประเด็นปัญหาที่ยังมิได้รับการแก้ไข และหากการกำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ทั่วถึงและเข้มแข็ง สุดท้ายโทรทัศน์ระบบดิจิทัลอาจกลายเป็นช่องทางที่น่าพาเนื้อหาประเภทการโฆษณาชวนเชื่อหรือมอมเมาประชาชนให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

- เป็นที่ทราบกันดีว่าอัตราการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบันได้ลดลงเป็นอันมากพร้อมๆ กับพฤติกรรมการรับชมของผู้ชมที่ให้ความสนใจรับชมเนื้อหาที่ต่อเนื่องได้ไม่ยาวนานนัก จึงเป็นประเด็นที่

น่าติดตามว่าความพร้อมที่จะจัดตั้งช่องรายการโทรทัศน์ซึ่งเป็นรูปแบบที่ชัดเจนขึ้นนับ 100 ช่อง ซึ่งต้องใช้งบประมาณเพื่อกิจการนี้จำนวนไม่น้อย จะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าหรือไม่ ช่องรายการโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นมากมายจะสอดคล้องกับพฤติกรรมการรับชมของผู้ชมที่อาจกำลังเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

..จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นเรื่องที่ต้องติดตามต่อไปว่าหน่วยงานหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไรต่อไป เพื่อให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัลของประเทศไทยในครั้งนี้เป็นไปอย่างสำเร็จเรียบร้อยและสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชน สังคม และประเทศของเรา ..

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2555). บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) เล่มที่ 1 : กระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัลของประเทศไทย. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2555. จากสำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์, เว็บไซต์ : [ttp://thainews.prd.go.th/Stick_frequency/News_NBTC/05252012643411_Executive_Summary.pdf](http://thainews.prd.go.th/Stick_frequency/News_NBTC/05252012643411_Executive_Summary.pdf)
- คณะเจ้าหน้าที่บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน). (2552). ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปลี่ยนมาใช้คลื่นสัญญาณแบบดิจิทัล. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2555. จาก บริษัท อสมท จำกัด(มหาชน),เว็บไซต์:http://dtv.mcot.net/techno_one.dateone=1247363871
- คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2552). ประวัติโทรทัศน์ในประเทศไทย. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2555, จาก OKnation เว็บไซต์: <http://www.oknation.net/blog/rt201dpu/2009/07/05/entry-2>
- ญัฐวุฒิ สิมห์หนองสง. (2554). ประวัติโทรทัศน์ไทย. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2555, จาก มหาวิทยาลัยสยาม เว็บไซต์: http://olearning.siam.edu/images/stories/HANDOUT/2_2554/nitade/core/h140220_9.pdf
- ธีรยศ เวียงทอง (2551). ดิจิทัลทีวี เราพร้อมกันหรือยัง. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2555, จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร, เว็บไซต์: <http://www.ee.mut.ac.th/ArticleDTV.pdf>
- ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ (พ.ศ.2555) แผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1(พ.ศ. 2555 – 2559) และแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 – 2559)” (2555, 4 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 63 ง. หน้า 2 – 13

- ภูษณ ปริย์มาโนช. (21 กุมภาพันธ์ 2555). นับถอยหลังทีวีดิจิทัล. ไทยโพสต์,
 - วีระศักดิ์ เชียงเขาวน. (2553). โทรทัศน์ดิจิทัลภาคพื้นดิน ปี 2554. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2555, จาก กรมประชาสัมพันธ์, เว็บไซต์ : http://www.prd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=24907&filename=expert
-